

Pressemelding

STATSMINISTERENS KONTOR

Informasjonssekretær Øivind Østang - Tlf.: (02) 11 90 18/11 90 11, privat (02) 22 28 01

SPERREFRIST 25.7.87 kl. 11.30

DATO 24.7.87

UTDRAG AV STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLANDS FOREDRAG
AUF'S JUBILEUMSSTEVNE, UTØYA

Da jeg for ett år siden var her på Utøya la jeg vekt på at landet er oppe i en økonomisk situasjon som krevde vilje til ansvar og vilje til reformer. Siden regjeringskrisen sist vår hadde vi da nettopp fått gjennomført den sterkeste økonomiske omlegging midt i et budsjettår som er foretatt i hele etterkrigstiden.

Siden har vi videreført arbeidet med å rydde opp i norsk økonomi i statsbudsjettet for 1987 og grunnen er fast kurs i den økonomiske politikken.

Nå ser vi at resultatene begynner å vise seg. Vi ser lys i enden av tunnelen. Eksporten øker og importen synker. Vi produserer mer og bruker mindre. Den uhemmede forbruksveksten er blitt dempet. Likevel er vi bare på vei. Vi har en større del av oppryddingen foran oss enn bak oss. Til tross for flere positive trekk er ubalansen i norsk økonomi fortsatt stor, og utenriksøkonomien var allerede blitt så sterkt svekket i 1985 og 1986, at vi har måttet oppleve at Norge ikke lenger befinner seg helt på topp når det gjelder internasjonale institutters vurdering av vår økonomi og kredittverdighet.

Det er et faktum at norsk økonomi nå er på vei ut av det uføre alle innså at vi var kommet opp i våren 1986. Fortsatt gjenstår mye og det er viktig å holde en fast linje.

Willoch-regjeringen falt på sin egen handlingslammelse da den så at problemene tårnet seg opp.

En samlet arbeiderbevegelse har igjen vist at den har evne til å undersøke virkeligheten og de nye utfordringer den stiller

oss overfor. Det har nok engang vist seg at vi kan samle oss om det som er nødvendig, - og sikre flertall for det - selv om det krever mot og styrke i første omgang.

Men vi slår oss ikke til ro med å få vogna på skinnene igjen. Vi har satt oss som mål å utforme og gjennomføre en politikk ved innledningen til sosialdemokratiets neste hundreår. Det er 80- og 90-åras utfordringer vi har satt på dagsorden.

Arbeiderbevegelsen går til denne oppgaven ut fra vårt eget historiske idégrunnlag; frihet, likhet og brorskap. Vi må fange opp hverdagen og dens problemer og utfordringer for folk flest. Så må vi drøfte oss fram til nye og bedre måter å løse oppgavene på. Og endelig må vi ta ansvar for å sy sammen det vi ønsker til en helhetlig politikk som lar seg praktisk gjennomføre.

De nærmeste åra vil omorganisering av velferdssamfunnet være en hovedoppgave. Målet er å gjøre dem bedre og mer rettferdige. Derfor skal de offentlige tjenestene og støtteordningene gjennomgås. Velferdssamfunnet skal tilpasses nye forutsetninger. Vi har på bare 10-15 år opplevd store endringer i hva som er den typiske barnefamilien. Fordelingsproblemene har nye former. Nye behov og ønsker oppstår.

Den offentlige sektor er selve hjertet i velferdssamfunnet. Likevel er den ikke et mål i seg selv, men et middel til å løse våre felles oppgaver og skape et bedre og tryggere samfunn.

For Høyre er kritikken av det offentlige et politisk virkemiddel for å holde liv i myten om at private løsninger alltid er det beste.

Da Høyre satt i regjering, lette de febrilsk etter hva som kunne privatiseres. Arbeiderpartiet spør: Hva er oppgaven, og hvordan kan den løses best? Arbeiderpartiet vil derfor kritisere og forbedre der det er nødvendig.

For oss er det resultatene som teller!

Høyre prøver stadig å stille den private mønsterbedriften opp mot den offentlige virksomhet som driver under de vanskeligste forholdene. Slik vil de forsvare ropet om privatisering.

Arbeiderpartiet vet at privatisering ikke løser alle de store oppgavene vi står overfor.

Vårt stikkord er fornyelse.

Fornyelse betyr:

- 3 - At oppgavene løses på nye og bedre måter.
- At økte ressurser settes inn der behovet er størst.
- At vi skaper nye samarbeidsformer i lokalmiljøet og på arbeidsplassen som kan utløse ubrukte krefter og ressurser.

XXX

- Bare ved å holde økonomien i orden, vil det være mulig å videreutvikle velferdssamfunnet, står det i Høyres valgmanifest. Men hva var erfaringen under den borgerlige regjeringen? Økonomien ble ikke holdt i orden. Den kom ut av styring. Willoch-regjeringen slapp løs kredittmarkedet i 1984, akkurat da konjunktorene pekte oppover, startet en låne-boom vi ikke har sett maken til. I 1986 ble det lånt langt mer enn hva som ble spart her i landet. Den økonomiske utviklingen ble altfor ensidig grunnlagt på høye oljeinntekter og privat overforbruk innenlands. De konkurranseutsatte næringene tapte terreng.

De skadevirkninger som ble skapt av eksplosjonen i det private, delvis lånefinansierte forbruket fra 1984 til 1986, har Høyre systematisk bagatellisert. Denne forbruksveksten er nettopp hovedårsaken til den kraftige svekkelsen av fastlands-Norges økonomi vi opplevde, særlig i siste del av Willoch-regjeringens periode.

Den største renteøkningen skjedde under den borgerlige regjeringen, både i de private finansinstitusjonene og i Husbanken og andre statsbanker. Ser vi på realrenten, dvs. renten når vi tar hensyn til prisstigningen, økte den kraftig under Willoch-regjeringen. Realrenten var for årene 1982 til 1985 i gjennomsnitt 4,4, pst. mot bare 0,5 pst. i årene 1978-81 da Arbeiderpartiet hadde regjeringsmakt.

Statistikk fra Norges Bank viser at utlånsrenta på nye lån økte mest 1. halvår 1986 da den økte med 1,4 pst.poeng. I 2. halvår ble veksten redusert til 1,2. I løpet av 1. kvartal 1987 økte utlånsrenta med bare 0,1 pst.poeng.

De borgerlige har jo ellers stort sett gått inn for å heve renten. Etter at Arbeiderpartiet i statsbudsjettet for 1987 fikk mellompartiene med på å senke topprenta i Husbanken til 11 prosent for lån tatt opp etter 1980, fikk Høyre under handlingen av Revidert Nasjonalbudsjett i juni mellompartiene med på å heve topprenta i Hus- og landbruksbanken til 12 pst. igjen og heve renta på lån gitt før 1980 til 13 pst.

I enkelte pressekommentarer den siste uka har en kunnet få det inntrykk at Regjeringen skal ha lovet en rentenedgang på 1 % som en forutsetning for det inntektspolitiske samarbeidet. Dette er ikke riktig.

Da valutasituasjonen gjorde det nødvendig, satte Norges Bank før jul i fjor opp renten for sine lån til bankene fra 14 til 16%. Fra Regjeringens side ble det da sagt at vi ville sette ned igjen renten, så snart det var mulig ut fra hensynet til kronen. Da det ble forsvarlig, satte vi også ned igjen renten, slik vi hadde lovet, eller faktisk litt lavere, nemlig til 13,8%.

I Nasjonalbudsjettet for 1987 sa vi at målet var en nedgang av det normale rentenivået i løpet av 1987. Dett er gjentatt bl.a. i møtene i Kontaktutvalget med partene i arbeidslivet. Vi har samtidig sagt at en slik nedgang først kan skje når presset i norsk økonomi er klart dempet og etterspørselen etter lån har avtatt. Det vi nå kan se er at veksten i det private forbruket er stoppet opp, men utlånene vokser fortsatt.

Etterhvert som vi får en nedkjøling av norsk økonomi, og prisstigningen avtar, vil de bli grunnlag for lavere rente. Regjeringen er likevel nødt til å gå langsomt fram for ikke å ødelegge det arbeidet som er gjort med å rette opp økonomien.

Etterspørselen etter kreditt er fortsatt meget sterk. Opplegget til skatterreform - med bl.a. redusert fordel ved rentefradrag - vil være et viktig bidrag til å bedre styringen i kredittpolitikken.

Den mangel på fasthet og konsekvens i økonomisk politikk som Høyre viste i Stortinget i juni, har tydeligvis rokket ved partiets troverdighet på dette viktige området.

Hadde Høyre fått til det de forsøkte under behandlingen av jordbruksoppgjøret i juni, ville partiet ha bidratt til å undergrave grunnlaget for det inntektspolitiske samarbeid og den moderasjon Regjeringen har lagt mye arbeid i å få til. Hva dette kunne ha ført til når det gjelder prisstigning og konkurranseevne vet vi ikke, men vi har god grunn til å anta at det ville kostet samfunnet langt mer enn Høyres forslag om reduserte offentlige utgifter.

Det er også på en slik bakgrunn vi må se forsøkene på å fri partiet fra ansvar for svekkelsen av norsk økonomi.

I en artikkel i Aftenposten sist mandag gjør Jan P. Syse et stort nummer ut av at Norges nettogjeld vil øke. Ja, det er ikke underlig, når vi vet at underskuddet for fastlands-Norge økte fra 43 milliarder i 1984 til 93 milliarder i 1986. På toppen av det falt oljeprisene. På en slik bakgrunn, uansett regjering, var det ikke mulig å unngå at landets gjeld ville øke. Hverken Høyre eller andre borgerlige partier har foreslått en så drastisk tilstramming at dette kunne unngås.

Det har alltid vært et tungt løft for unge å skaffe seg sin første bolig. Men i 80-årene under det borgerlige regjeringen ble det enda mye vanskeligere. Spesielt i byene er situasjonen alvorlig.

Den borgerlige regjeringen gjennomførte en rekke endringer i boligpolitikken som førte til at det ble dyrere å skaffe seg bolig. Boligbyggingen ble redusert fra 37 000 i 1981 til 26 000 i 1986. Husbankens ramme ble redusert, avdragstiden forkortet og renten økt. På denne måten ble det langt færre rimelige boliger.

Regjeringen har søkt å dempe presset på byggesektoren, bl.a. ved å innføre etableringsstopp for større næringsbygg i Oslo. Likevel tar det tid før vi får snudd utviklingen, fordi mange store prosjekter har vært planlagt i lang tid. Vi har hittil ikke hatt kapasitet i byggesektoren til å øke boligbyggingen så mye som vi ville ønsket.

Nå begynner presset å lette. Regjeringen hadde derfor lagt opp til å øke Husbankens lånerammer i andre halvår i år. Men det borgerlige flertall i Stortinget vedtok i stedet å kutte Husbankens lånerammer med 467 millioner. Det betyr at 1200 færre kan få lån i banken i år.

Regjeringen har aktivt arbeidet for å rette opp situasjonen for de som søker bolig. Rammen for etableringslån er økt med 358 millioner. Disse lånene fordeles av kommunene, og kan brukes til boliglån og til kjøp av brukte boliger. Det er videre satt i gang et prøveprosjekt med en ny form for utleieboliger og for i år bevilget 50 millioner kroner til å bygge leiligheter uten innskudd og med en husleie på 2.250 kroner pr. måned.

Takten i boligbyggingen øker igjen etter flere år med nedgang. Regjeringen har lagt press på bankene slik at de tilgodeser de som skal skaffe seg sin første bolig og skjermer renten på boliglån mot renteøkning.

Regjeringen setter nå igang et utredningsarbeid om problemene på boligmarkedet som møter unge og andre som skal etablere seg for første gang.

Ungdommen har i 80-årene et boligmarked preget av økte priser, et redusert utleiemarked, lavere boligbygging og økende innflytting til byene. Samtidig blir det flere enslige forsørgere og større ungdomskull. Det er derfor viktig å få tallfestet utviklingstrekkene på boligmarkedet, samtidig som det er nødvendig å vurdere på nytt de offentlige virkemidlene som direkte påvirker etableringssituasjonen for unge og andre som skal etablere seg for første gang.

Vi har understreket at også alternative virkemidler må utredes. I mandatet for utredningsarbeidet er det lagt vekt på tre forhold:

- * For det første skal boligmarkedet analyseres med særlig henblikk på situasjonen for de som skal etablere seg for første gang.
- * For det andre skal den virkning dagens boligpolitiske virkemidler har på etableringssituasjonen vurderes.
- * For det tredje skal det fremmes forslag til hvordan den eksisterende boligmassen kan utnyttes bedre, og utleiemarkedet skal vurderes spesielt.

Videre skal forsøket med den nye statlige låneordning for utleieboliger følges opp i utredningen, som også skal inneholde en vurdering av nye boformer og nye organisasjonsformer.

I tilknytning til en utredningsgruppe på 3 personer nedsettes det en referansegruppe med representanter bl.a. fra de politiske ungdomsorganisasjonene, LO og boligkooperasjonen. Arbeidet skal være ferdig innen 1. mai 1988, slik at det kan danne grunnlag for boligpolitikken i statsbudsjettet for 1989.